

للحركة الديمقراطية لساهاو إرتريا

ደሞክራሲያዊ ምንቅስቃሴ ሳሆ ኤርትራ

ብምኽንያት መበል ሓምሻይ ዓመት ዝኸሪ ሰማእታት ዲያት 29 መስከረም

ዝወጸ ውድባዊ መግለጺ ደሞክራሲያዊ ምንቅስቃሴ ሳሆ ኤርትራ (ደምሳኤ)

ህዝቢ ብሄረ-ሳሆ ካብ ጥንቲ ኣትሒዙ ንባዕዳዊ መግዛእቲ ፈጸሙ ዘይተቐበለን ዘቃወምን ብሄር ኢዩ። ከም ሳዕቤኑ ድማ፡ ብዘተፈላለዩ ባዕዳውያን ዝዛእቲ ከም ሕሱም ዝተዳህኹ ውጹዕ ህዝቢ እዩ። ኣብ ጥንታዊ ሕብረተ-ሰብ፡ ኣብ ግዜ ንግስነት ኣኹሱም ህዝቢ ብሄረ ሳሆ ማሕበራዊ ኣቃውምኡ ናብዚ ሕጂ ዘለዎ ክምዕብል ካብ ዝደረገኹ ረጅሒታት፡ ንግስነት ኣኹሱም ኣብ ዝፈራረሰሉ ዝነበረ ግዜ፡ “በለው” ተባሂሉ ዝጽዋዕ ዓሌት ኣንጻር ንግስነት ኣኹሱም ኣብ ዘካየዱ ናይ ምድኻም መስርሕ ኣብዚ ሕጂ ሰንዓፈ ተባሂሉ ዝጽዋዕ ዘሎ ኣከባቢ ዝነበሩ ዝነበሩ መበቆላውያን ኣህዛብ ልዑል ተራ ከምዝተጻወቱ ዝተፈላለዩ ናይ ደገ ምሁራት ከይተርፉውን ኣብ ዝተፈላለዩ ኣጋጣሚታት ክገልጹ ጸኒሖም እዮም። ከምኡውን ግብጻውያን ንወደብ ኣዱሊስ ተቐጻጺሮም ንህዝቢ ናይቲ ከባቢ ኣብ ዝገዝእሉ ዝነበሩ እዋን ቅሳነት ከሊእዎም ዝነበረ ህዝቢ እቲ ብ”ባዶ ዓምባሊሽ” ዝፍለጥ መበቆላዊ ሕብረተ-ሰብ ናይ ሳሆ ምንባሩ ኣብ ዝተፈላለዩ ናይ ታሪኽ መጻሕፍቲ ተቐጫጡ ይርከብ።

ኣብዚ ናይ ቀረባ እዋን ታሪኽ እንተ ተመልኪትናውን ህዝቢ ብሄረ-ሳሆ ብዝዛእቲ ስርዓታት ኢጣልያ፣ እንግሊዝን ኢትዮጵያን ማእለያ ዘይብሉ ግፍዕታትዮ ወሪድዎ። ብፍላይ ድማ ኣብ ግዜ ስርዓት ሃይለስላሴ፡ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ሳሆ ዓሌት ናይ ምጽናት ዘስካሕክሕ ጸረ ህዝቢ ኣዋጅ ተኣዊጁሉ። ህዝቢ ብሄረ ሳሆ፡ ሂወቱ ክስእን፡ ዓድታቱ ክነድድ፡ ካብ ዓድታቱ ክፈናቐልን ክርፋሕ ናብራ ክሕልፍንዮ ተገዲዱ። ይኹንምበር፡ ኣሕዋት ህዝብታት ኤርትራ ነቲ ኣብ ልዕሊ ብሄረ-ሳሆ ዝወርድ ዝነበረ ግፍዕታት ብዓይኒ ሓዘኔታ ምርኣዮም ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ዝተፈላለዩ ሜላታት ብምጥቃም ንህዝቢ ሳሆ ኣብ ምድሓን ዝተጻወትዎ ተራ ኣብ ታሪኽ ፈጸሙ ዘይርሳዕ ምልክት ሓድነትን ስነትን ህዝብታት ኤርትራ ምዃኑ እናተመስከረሉ ዝነበር ጽቡቕ ታሪኽዮ።

ህዝቢ ብሄረ-ሳሆ እዚ ኩሉ ግፍዕታት ኣብ ልዕሊኡ ክፍጸም እንከሎ ስቕ ኢሉ ኣይተዓዘበን። እንታይ ደኣ፡ ብዘተፈላለዩ መንገድታት ቃልሱ ከጎሃሃርዮ ተራኢዩ። ድሕሪ ምጅማር ዕጥቃዊ ነጻነታዊ ገድሊ ህዝቢ ኤርትራ፡ ህዝቢ ብሄረ-ሳሆ ከም መርኣዮ ጽንዓቱን ሓርበኝነቱን ወጽዕኡ ንምቕንጣጥ፡ ካብቶም ብብዝሒ ደቁ ናብ ሜዳ ዝለኣኹን ብተወፋይነት ናይ ብዙሓት ደቁ መስዋእቲ ዝኸፈለን ተባዕ ህዝቢ ምዃኑ ኣመስኪሩ እዩ። ሕብረተ-ሰብና ኣብ ትሑት ደረጃ ንቕሓት ኣብ ዝነበረሉ መዋእል፡ ካብተን ኣብ ሜዳ ኤርትራ ወሪደን ብረት ተሓንጊጠን ዝተቐለሰ ደቁ ኣንስትዮ፡ ፈለምቲ ክልተ ደቁ ኣንስትዮ ተወልድቲ ናይ ብሄረ ሳሆ ምንባረን ድማ፡ ንታሪኽ ሓርበኝነትን ጽንዓትን ብሄርና ኣጉሊሑ ዘርኢ ፍጻሜ እዩ ነይሩ። በዚ ድማ ደቁ ብሄረ-ሳሆ ኣብ ሜዳ ኤርትራ ብልዑል ተወፋይነትን ጽንዓትን ሰፍ ዘይብል ክቡር መስዋእትን ሃገራዊ ነጻነትና ኣብ ምርግጋጽ ዓቢ እጃም ተጻዊቶም እዮም።

እቲ ሓቂ እዚ እናሃለወ፡ ብረታዊ ነጻነታዊ ገድሊ ህዝቢ ኤርትራ ክንዮቲ ሃገራዊ ነጻነት ንምርግጋጽ ዝብል ሓፈሻዊ ዕላማ፡ ኣብ ንቕሓት ዝተሰረተ ብስለት ዝመልኦ ብቑዕ መሪሕ ደሞክራሲያዊ ሓይሊ ክረክብ ብዘይምኽኣሉ፡ ንህዝቢ ኤርትራ ናብ ዳግማይ መግዛእቲዮ ሸሚምዎ። ህዝቢ ብሄረ-ሳሆ ድማ ከም ኣካል ኣምሳል

ህዝብታት ኤርትራ መጠን ዝተቐለለሉ ዕላማታት ከይተዓወተ ተኸሊፉ ምትራፉ ከይኣክል ቦቲ እምቢ ንመግዛእቲ ዝመለለይኡ ሓርበኛዊ ታሪኹ ኣብ ዓይኒ ጸረ-ህዝቢ ዲክታቶርያዊ መንግስቲ ህግደፍ ስለዝኣተወ ዳግም ዘይተጸበዮ ከቢድ ዋጋ ክኸፍል ተገዲዱ ኣሎ። ብሰንክ'ቲ ገባቲ ባህሪ ስርዓት ህግደፍ፡ ኣብ ኤርትራ ነጊሱ ዘሎ ሕንፍሽፍሽን ዘይርግኡነትን፡ ብዙሓት ፈላጣትን ምሁራትን ደቂ ብሄርና ምሉእ ዕድሚኦም ኣብ ስደት ከሕልፍዎ ተገዲዶም እዮም። ህዝቢ ብሄራሳዊ ከም ህዝቢ መጠን፡ ተጠርኒፉ ሂወቱ መታን ከይመርሕን፡ ዘራኽቦ ገመዳት ብምብጥጣስ፡ ብሄራዊ መንነቱ ንምጥፋእን ብዝብል ዕላማ፡ ስርዓት ህግደፍ ዘተኣታተዎ ዘባዊ ምምሕዳር፡ ንገለ ክፋል ህዝቢ ሳህ ኣብቲ ብስም ዘባ ደቡብ ዝቐረጸ ዘባዊ ምምሕዳራዊ ቅርጺ፡ ዝተረፈ ክፋሉ ከኣ ኣብቲ ብስም ዘባ ሰማያዊ ቀይሕ ባሕሪ ዝፍለጥ ዘባዊ ምምሕዳር ከተማ ምጽዋዕ ከም ዝመሓደር ብምግባር፡ ኣብ ማሕበረ-ቁጠባውን ባህላውን ሂወት ናይ ህዝቢ ብሄራሳዊ ርኡይ በደላት ፈጸሙ እዮ። ድሕሪ ግዜ፡ ህዝቢ ሳህ፡ ናይ ገዛእ ርኡይ ጂኦግራፊያዊ ክልል ዘይብሉ፡ ባህሉ፡ ቋንቋኡ፡ ታሪኹን ክብርታቱን ዘጥፊኡ ሓድሽ ወለዶ ከምዝፍጠር ብምግባር፡ እዚ ሓድሽ ወለዶዚ ድማ፡ ታሪኽ፡ ባህልን ልምድታትን፡ እንተላይ ቋንቋ ናይ ካልኣት ህዝብታት ንክወርስ ዘንቀደ ሓደገኛ ውጥን ኢዮ። ስርዓት ህግደፍ፡ ንህዝቢ ብሄራሳዊ ሓንሳብ ብሰብ-ብ ሃይማኖት፡ ገለ እዋን ድማ ብብሄራዊ ምልዕዳል እናኸሰሰ፡ ንብዙሓት ደቂ ብሄራሳዊ ጨውዮ ኣሕቂቕዎም ኣሎ። ብሰርዓት ህግደፍ ተጨውዮም ዛጊት ሃለዎቶም ዘይፍለጥ መራሕቲ ሃይማኖትን ዓበይቲ ዓድን ብቐጽሪ ብጣዕሚ ብዙሓትዮም። እዚ ናይ ጭውያ መስርሕ ብጅምላ ይኹን ብተናጻል ብቐጻሊ ዝውቱርዮ።

ዝዓበዩ መግለጺ ኣብ ልዕሊ ብሄረ ሳህ ዝወርድ ዘሎ ዝለዓለ ጥርዚ በጺሑ ዘሎ መሪር ብሄራዊ ጭቆናን ኣብ መንጎ ስርዓት ህግደፍን ህዝቢ ብሄራሳዊን ብዝተፈጥረ ዓሚቕ ቅርሕንቲ፡ ስርዓት ህግደፍ ብፍሉይ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ብሄራሳዊ ካብ ዝወሰዶም ዘስካሕክሑ ጃምላዊ ህልቂትን ዓሌት ናይ ምጽናት ተግባራት እቲ ኣብ 2009 ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ሳህ ዘውረዶ ጃምላዊ ህልቂት ከም ዓቢ ኣብነት ክጥቀስ ይከኣል ኢዮ። ገባቲ ስርዓት ህግደፍ ብነፈርቲ፡ ከቢድ ብረትን ኣጋር ሰራዊት (ፍሉይ ኣሃዱን) ተጠቂሙ፡ ኣብ ዲዖትን ከባቢኡን ኣብ ልዕሊ ዝነበር ህዝቢ ብሄረ ሳህ ብዝፈጸም ዘስካሕክሑ ጃምላዊ ህልቂት፡ ብዙሓት ደቂ ብሄራሳዊ ተቐዚፎም ኣሎዉ። ጀጋኑ ደቂ ብሄራሳዊ ነዚ ኣብ ልዕሊኦም ዝተፈጸመ ጃምላዊ ህልቂት ኣብ ምምካት “እምቢ ንምልኪ፡ እምቢ ንጭቆና፡ እወ ከም ትማሊ ንብሄራዊ ህላወናን ቀጻልነትናን ኣይ ንምበርክኽን፡ እቲ ዝኸበደ ፈተነ ሂወት ምኽፋል እንተ ኮይኑ፡ ንብሄራዊ መሰላትና ዝኸበረ ሂወትና እውን ኣይንበቐቐን” ኢሎም ክቡር መስዋእቲ ዝኸፈሉ ጀጋኑ ሰማእታት ብዙሓት ኢዮም። ዋላኳ ጨካን ስርዓት ህግደፍ ቦቲ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ ዘመናዊ መሰርሒታትን ሰራዊትን ተጠቐሙ ማእለያ ዘይብሉ ሂወት ደቂ ብሄራሳዊ ክቐዝፍ እንተኻእለ፡ እዚ ፍጻሜዚ ግን፡ እቲ ኣብ መንጎ ስርዓት ህግደፍን ህዝቢ ብሄራሳዊን ተፈጠሩ ዘሎ ዘይዕረቕ መሰረታዊ ኣፈላላይ ዘግሃደ ብሓደ መዳይ፡ ጅግንነትን ናይ ዘይምንብርካኽ ሓርበኛዊ ባህልን ናይ ህዝቢ ሳህ ዘመስከረ ድማ ቦቲ ካልእ መዳይ ስለዝኾነ፡ ኣብ ታሪኽ እናተዘከረ ዝነበር እዮ። ስለ ዝኾነ እዩ ውድብና ደሞክራሲያዊ ምንቅስቓስ ሳህ ኤርትራ (ደምሳኤ) 29 መስከረም መዓልቲ ሰማእታት ዲዖት ኮይና ክትዝከር ኣብ ልዕሊ ምውሳኔ፡ ዓመት መጻ ብኸብ ዝበለ ስነስርዓት ዝብዕላ ዘሎ።

ሎሚ ዘበን እውን መበል ሓምሻይ ዓመት ዝኸሪ ሰማእታት ዲዖት “ንብዓት ውጹዓት ንምንቐጽ ከይተሓለልና ከንቃለስ ኢና” ኣብ ትሕቲ ዝብል መሪሕ ጭርሖ ኣብ ዝተፈላለዩ ከባቢታት ይበዓል ኣሎ። ምእንቲ ህላወን ቀጻልነትን ህዝቢ ብሄረ ሳህ ኸቡር መስዋእቲ ዝኸፈሉ ጀጋኑ ሰማእታትና ኣብ ትሕቲ ከመይ ዝኣመሰለ ሃገራውን ውድባውን ኩነታት ነብዕል ኣለና፤ ንዝብል፡ መበል ሓምሻይ ዓመት ዝኸሪ ሰማእታት ዲዖት፡ ኣብ ዝሓለፈ ሰለስተ ዓመታት ጀጋኑ ሰማእታትና ዝሰከሙና ሕድሪ ተቐቢልና ሰላ ዘኸየድናዮ መሪር ቃልሲ፡ ኣብኩሎም መዳይት ቃልሲ ዘዕግብ ዓወታት ተመዝጊቡ። ብፍላይ ኣብ ወርሒ ሚያዚያ 2013 ብዓወት

ዝተሰላሰለ ሳልሳይ ውድባዊ ጉባኤ ደምሳኤ፡ ናይ ዝተኣማመን ዓወትን ቀጻልነት ጉባኤ ብምንባሩ፡ ውጹዕ ህዝቢ ብሄረ ሳሆን ጀጋኑ ተቃለስቱን፡ ናይ ቃልሲ ንዮቶምን መንፈሶምን ኣሓድሶም ኣብ ሕኑን ቃልሲ ዝርከበሉ እዋን ብሓደ መዳይ፡ ገባቲ ሰርዓት ህግደፍ ብደገሎማሲ ካብ ዓለም ተነጺሉ፡ ውሽጣዊ ትካላዊ ሂወቱ ላሕሊሑ፡ ህዝብታት ኤርትራ ንኣንጻሩ ካብ ዝኾነ እዋን ንላዕሊ ኣብ ከቢድን መሪርን ቃልሲ ተጸሚዶም ኣብ ዝለወሉ እዋን ድማ ብቲ ካልእ መዳይ ይበዓል ብምህላወ፡ ጀጋኑ ሰማእታትና ዝኸበረ ሂወቶም ዝሕለፉሉ ዕላማ ንምዕዋት ኣብ ዝተኣማመን ደረጃ ንርከብ ምህላውና ዝመላኪት ኢዩ።

ዝኸበርኩም መላእ ኣባላትን ደገፍትን ውድብና ደምሳኤ ብፍላይ፡ ኣባላት ደቂ ብሄረ ሳሆ ድማ ብሓፈሻ፤

ጀጋኑ ሰማእታት ዲዖት ዓመት መጻ ክንዝክር ከለና፡ ሓዘና ንምግላጽ ጥራይ ዘይኮነስ፡ ንሶም ዝተሰውኡሉ ህዝባዊ ዕላማ መፈጸምተኡ ንምብጻሕ ጎዕዞ ቃልስና ገምጊምና፡ ከምቲ ትማሊ ኣቦታትናን ኣዖታትናን ንሕን ሓቦን ሰንቕም ዘይሰገር ዝመስል ዝነበረ ጽንኩር ኩነታት ሰረሮም፡ ኣብ ዝኾነ ይኹን እዋን ብዝኾነ ይኹን ምኽንያት ከይተንበርክኹ፡ መሰላቶምን ዕላማኦም ኣብ ዋጋ ዕዳጋ ከይውድቑ፡ ዘረከቡና ዘሕብንን ዘኾርዕን ታርኽ ዓቂብና፡ ብናይ ትምክሕተኛታትን ኣድሓርሓርቲ ተጻብኦታትን ብድሆታት ከይተስናበድናን ተስፋ ከይቆረጽናን ካሕሳ ሰማእታት ዲዖት ዝኾነ ህላወን ቀጻልነትን ህዝቢና ንምርግጋጽ ካብ ዝኾነ እዋን ንላዕሊ ኣዚዩ ዝተወሃህደን ዝሰጠመን ቃልሲ ከንካይዶ ደምሳኤ ብምኽንያት ነዚ ክቡር ዕለት ገድላዊ መጻዋዕታ ይቐርብ።

ዝኸበርኩም ሓርበኛታት ህዝብታት ኤርትራን ጀጋኑ ተቃለስቱ ደቕን፤

ገባቲ ሰርዓት ህግደፍ ካብ ገባቲ ባህሪ ተበጊሱ፡ ኣብ ልዕሊ ህዝብን ሃገርን ዘውርድ ዘሎ ገበናት ህላወን ቀጻልነትን ህዝብን ሃገርን ኣብ ዝፈታተን ደረጃ በጺሑ ኣሎ። ህዝቢ ብሄረ ሳሆ ኣብ ታርኹ ኣብ ዝተፈላለዩ ኣጋጣሚታት ብዝተፈላለዩ መልከዕ ክጋጠም ዝጸነሐ ጭቕና፡ ብጅግንነቱን ናይ ኣሕዋት ህዝብታት ኤርትራ ደገፍን ከይተንበርክኹ ህላውኡን መሰላቱን ዝረጋገጸ ሓርበኛ ህዝቢ እኳ እንተኾነ፡ ሎሚ እውን ደመኛ ጸላኢ ህዝብታት ኤርትራ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ሳሆ ዝትግብሮ ዘሎ ዓሌት ናይ ምጽናት ስትራተጂ ኣብ ምፍሻልን ህላወን ቀጻልነትን ህዝቢ ብሄረ ሳሆ ኣብ ምርግጋጽ፡ ከም ትማሊ ደገፍኩምን ናይ ቃልሲ ብጻይነትኩም ንከይፍለዩ ደምሳኤ በዚ ኣጋጣሚ ይጸውዕ።

ዝለኣለማዊ ዝኸሪ ንሰውኣትና!!

ሰማእታት ዲዖት ወትሪ ኣብ ልቢና ኣሎዉ!!